

LA NISSAGA DELS ARNALDO I LA VILA DE BELLPUIG

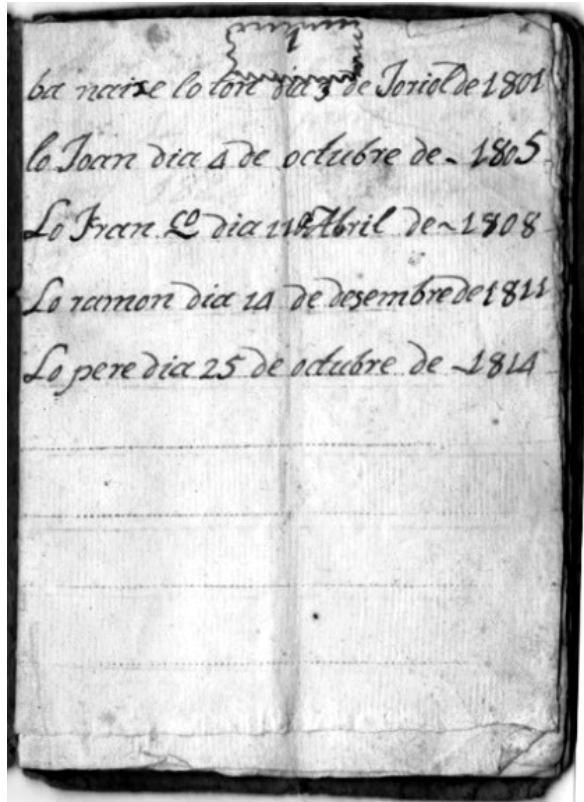
per Manuel Roure i Arnaldo

Les primeres nocions sobre la història dels Arnaldo les vaig conèixer per boca de la meva mare, basant-se en la seva prodigiosa memòria i amb l'ajuda inestimable d'un llibret familiar que va conservar tota la vida, iniciat a Golmés, el 3 de juliol de 1801, per Pere Arnaldo i Roig, casat amb M. Eulàlia Renyé i Foraster, fill de Felip Arnaldo i Soler i de Teresa Roig i Farnós, fundadors de cal Felip, casa pairal de la nissaga Arnaldo de la població.

Aquest llibret, el va iniciar en ocasió del naixement del seu primer fill l'Anton Arnaldo i Renyé (1801-1824), hereu i suposat continuador de cal Felip, que en morir jove, als 23 anys, va ser substituït pel seu germà Joan Arnaldo i Renyé (1805-1878), tots dos germans de Francesc Arnaldo i Renyé (1808-1865), qui, posteriorment, va ser el fundador de cal Fatxenda. *Arxiu de la Família Arnaldo*.

El llibret ha anat resseguint sis generacions de la història de la família Arnaldo, concretada a cal Fatxenda, que, durant uns 150 anys, va conivir, deixant-hi petja, amb la història de Golmés i Mollerussa. El llibret, el va tancar, a Mollerussa, la meva mare Dolors Arnaldo i Arboix (1913-2002), després del meu naixement, el 7 de juny de 1942, i del de la meva germana Angelina Roure i Arnaldo, el 5 de juliol de 1948, últims descendents de la casa pairal de cal Fatxenda, mantenint el cognom Arnaldo.

La meva mare m'explicava, segons la tradició familiar, que tres germans, de cognom Arnaldo havien arribat d'Itàlia a Bellpuig, quedant-se'n dos a aquesta vila, mentre l'altre se'n va anar a Golmés. Efectivament, aquests tres germans van existir, a més a més de dues germanes; ara bé, tots aquests cinc germans no van venir d'Itàlia, tots ells van nàixer a Bellpuig.

Full núm. 1 del llibret familiar
de cal Fatxenda, iniciat per
Pere Arnaldo i Roig.
(AFA).

El que sí que hi va venir, concretament des de la ciutat de Sant'Àngelo, del Regne de Nàpols, va ser el Salvador Arnaldo (1620-1700), rebesavi dels dos germans, que es van quedar a Bellpuig, Anton i Joan Arnaldo i Soler, del que es va casar a Golmés, Felip Arnaldo i Soler, i de les dues germanes, Llúcia, que també es va casar a Golmés, i Maria, que ho va fer a Lleida.

Els Arnaldo, com gairebé totes les altres famílies del seu temps, van viure sota la influència del sistema feudal, amb totes les conseqüències, bones i, molt sovint, dolentes.

Els senyors feudals tenien una relació de dependència més o menys forta amb el rei de cada regió. Alguns dels seus aspectes van prolongar-se fins al final de l'Edat Moderna.

La lentitud del moviment colonitzador de la frontera, bàsicament amb els musulmans, repercutí sobre la condició de la pagesia catalana que, mancada de terres suficients, es va afeblir i fou víctima fàcil de l'opressió exercida pels poderosos, les nobleses laica i eclesiàstica. En aquesta situació, qualsevol actuació

social o econòmica, quedava relacionada, habitualment subjugada, a la voluntat o caprici dels senyors.

En el nostre cas, aquesta senyoria fou exercida pels barons de Bellpuig i els seus descendents els Ducs de Somma i de Sessa, i aquesta és la motivació de tenir en compte alguns passatges de la vida dels “senyors”, en ocasió d’aquest relat, els Cardona-Anglesola, per millor poder entendre la vida i les actuacions dels seus “vassalls”, en aquest cas, entre molts altres, els Arnaldo.

Gaspar Feliu, en ocasió de la presentació del seu llibre *El funcionament del règim senyorial a l'Edad Moderna. L'exemple del Pla d'Urgell* a l'Institut d'Estudis Ilerdencs, el 1991, va concretar “*La misèria que visqueren les terres de l'Urgell, abans de la construcció del Canal, va permetre mantenir el règim senyorial*”.

Efectivament, fins l'arribada de l'aigua del Canal d'Urgell, a l'any 1863, el territori era miserios, com un desert, amb pocs arbres, amb moltes finques deixades de guaret, si no plovia no hi havia bona collita i els habitants havien de subsistir com podien, dosificant la poca aigua que baixava pel riu Corb, disputant-se-la amb Sant Martí, i per implorar una pluja que tan escassa anava, fent rogatives al Sant Crist de Bormio de Bellpuig.

Cal precisar que el Baró de Bellpuig era senyor de les aigües del Riu Corb, des del coll de la Portella fins el Segre, segons escriptura de donació atorgada pel Comte de Barcelona Ramon Berenguer II, l'any 1079, en favor de Berenguer d'Anglesola, donació que el 1139 va recaure per herència en el Baró de Bellpuig, i també segons el reial privilegi de donació, atorgat pel rei Pere III, el Cerimoniós, el 1342 i reafirmat pel rei Carles d'Espanya i de les Índies el 1525. Aquest, en exercici dels seus drets feudals, el 6 de juny del 1732, trobà feta o manà fer una gran séquia per fer arribar les aigües del riu i regar les terres de Sant Martí, Preixana, els Eixaders i Bellpuig i les poques que hi quedaven fer-les continuar cap a Castellnou de Seana, Utxafava, Golmés, ..., privant-ne del seu gaudi les poblacions de Maldà, Belianes i Vilanova de Bellpuig, llocs per on passava la llera original. (TORRES, 1989, pàg. 5-6, pàg. 18-24; TERÉS, 1998, pàg. 211).

El Canal ho va canviar tot, va arribar l'aigua, a pesar que durant els primers anys la salabor de la terra sorgida justament per l'abundància d'aqueixa aigua, va malmetre bastants collites, i els entollaments, deguts a la carència de de-saigües, van provocar no poques pestes de malària i paludisme. (PALAU, 1983, pàg. 139-140).

Amb tot, el problema continuaria essent la pluja. Si no plovia o no nevava a les capçaleres dels rius, especialment del Segre, els pagesos de l'Urgell tindrien dificultats per regar. (MESTRE, 2019, pàg. 112).

ELS CARDONA-ANGLESOLA

- **Ramon III de Cardona-Anglesola i Requesens (1467-1522)**

Va nèixer al Castell de Bellpuig.

Casat amb Isabel de Requesens i Enríquez (1495-1532), filla del comte de Palamós.

Dotzè baró de Bellpuig, Virrei de Sicília i de Nàpols.

Gran Almirall del Regne de Nàpols. Capità General de la Lliga Santa.

Especials interessos tenia la monarquia hispànica en els Regnes de Sicília i de Nàpols, ja que en temps dels reis de la Corona Catalano-Aragonesa, havien estat teatre d'operacions i centre de la potència marítima de la Mediterrània. El rei Ferran, dit el Catòlic, hereu del passat català, veia amb particular complaença el domini que Ramon Cardona-Anglesola exhibia amb fermesa davant l'hostilitat amb què sempre el van tractar a Castella, i més encara pels interessos comercials que el monopoli català de teixits tenia a Sicília i per la negativa al fet que els catalans prenguessin part en l'empresa d'Amèrica, amb els conseqüents perjudicis econòmics. (TORRENT..., 1989, pàg. 7).

El baró en diverses ocasions va demostrar la seva vàlua com a almirall, més concretament en les conquestes de Gaeta, ciutat costanera del Laci, o en la de Mers el-Kebir, a Algèria. (TORRES, 2017, pàg. 31).

- **Ferran I de Cardona-Anglesola i Requesens (1521-1571).**

Va nèixer al Castel Nuovo de Nàpols, residència dels seus pares.

Fill de Ramon III de Cardona-Anglesola i d'Isabel de Requesens i Enríquez,

Casat amb Beatriu Fernández de Córdoba i Figueroa (1523-1553), filla de la duquesa de Sessa Elvira Fernández de Córdoba i Manrique.

Tretzè baró de Bellpuig, Segon duc de Somma. Gran Almirall de Nàpols.

Va créixer al castell de Bellpuig sota la tutela de la seva mare i va viure indistintament a Nàpols, a Barcelona o a Bellpuig segons les seves conveniències, normalment marcades pels esdeveniments que afectaven les seves múltiples obligacions polítiques i econòmiques. (TORRES, 1983, pàg. 8-15).

Una obsessió familiar fou mantenir la continuïtat dels suports de la baronia per acabar el Convent de Sant Bartomeu de Bellpuig, iniciat pel seu pare Ramon. Durant tota la seva vida, Ferran hi dedicà grans despeses econòmiques, a ell se li deu tota la part més artística, com són els Claustres d'estil gòtic tardà o plateresc. Posà també, en nombrosos punts, representades les seves armes heràldiques. (TORRES, 1983, pàg. 12).

El Convent de Sant Bartomeu (Foto Jaume Torres i Gros).

Fundà la Venerable Unió de Preveres de la Baronia de Bellpuig, una vegada obtingut el permís del Papa Climent VII, permís demanat pel seus pares Ramon i Isabel a l'anterior Papa Lleó X. (TORRES, 1983, pàg. 13).

A la família Cardona-Anglesola apareix per primera vegada el nom de Ferran en tots els seus hereus. Sembla que no hi ha altra explicació documentada que el reconeixement i prova de gratitud dels favors que el seu pare Ramon de Cardona havia rebut del rei Ferran el Catòlic (TORRES, 1983, pàg. 8-15).

Afeccionat Ferran a la literatura i a la filosofia i admirador d'Ausiàs March, aquest mort el 1459, intervingué en la compilació i edició dels manuscrits i obres d'aquest poeta, copiats el 1541 i el 1542 essent-ne el mecenes. També va defensar els interessos de la noblesa catalana enfront de la política dels virreis castellans. (TORRENT..., 1989, pàg. 15; YEGUAS, 2017, pàg. 75).

ELS ARNALDO

Els inicis dels Arnaldo a Bellpuig, de ben segur, van estar lligats a les estretes i continuades relacions que, segons m'explicà verbalment Jaume Torres i Gros, Ferran de Cardona-Anglesola va mantenir entre Nàpols i Bellpuig. Entre moltes, va ser l'encarregat d'organitzar el trasllat, amb galeres des de Nàpols fins a Salou i mitjançant carros des de Salou fins a Bellpuig, de totes les peces de marbre blanc, d'una en una, que una vegada muntades constituïrien el Mausoleu, encarregat el 1524 per la seva mare Isabel de Requesens, a Giovanni da Nola, per servir de tomba per al seu espòs. (TORRES, 1983, pàg. 12; TORRENT..., 1989, pàg. 9).

Mausoleu de Ramon III de Cardona-Anglesola

Bastants napolitans van venir a Bellpuig de la mà de Ferran, ja que persones amb les que s'havia relacionat al Regne de Nàpols, possiblement empleats o criats seus, que considerava de la seva total confiança, els va fer venir a Bellpuig per tal que s'encarreguessin dels afers de les propietats de la baronia. Alguns d'ells s'hi van quedar menant castells, terres i propietats, en un principi dels propis barons, paral·lelament, exercint càrrecs per la seva delegació, com ara el dels Arnaldo, castlans de Golmés, any 1626, o com a procuradors seus, i finalment conreant les seves pròpies finques adquirides per donació o per usucapió dels barons, o comprades a partir dels estalvis del seu treball. (TORRES, 2017, pàg. 102; PLANES, 1997, pàg. 50).

Antic castell o casa del castlà de Golmés, emplaçat al carrer Excases.

Extret del llibre Golmés. Segles XVIII – XIX de Josep M. Palau i Palau.

Els primers Arnaldo eren una família acomodada i tot i que no hem pogut aclarir els motius exactes de la seva espontània riquesa, gens normal en una família immigrada, les consideracions apunten a suposades, però probables, relacions de la família Arnaldo amb els barons de Bellpuig. Cal pensar en algun important favor personal que motivà l'agraïment dels successors de Ramon III de Cardona-Anglesola, virrei de Nàpols i Sicília, baró de Bellpuig, o del seu fill Ferran, que possibilità l'exitosa anada de Salvador Arnaldo (1620-1700) i la seva esposa Aleixandra, des del Regne de Nàpols fins a Bellpuig.

L'any 1553, el nom Salvador no existia a Bellpuig, ara bé, l'any 1575 ja n'hi havia un, i el 1696 ja eren dos les persones que se'n deien, potser aquests podrien ser alguns dels primers Arnaldo que van arribar a Bellpuig, de ben segur abans dels següents personatges documentats. (PLANES, 2000, pàg. 67-68).

Vegem les generacions documentades dels Arnaldo a Bellpuig:

— PRIMERA GENERACIÓ DOCUMENTADA

- Salvador Arnaldo, (1620-1700), el Napolità, casat amb l'Aleixandra
Va nèixer a la ciutat de Sant'Àngelo, Regne de Nàpols.
Van tenir dos fills: Salvador i Ramon i quatre nets documentats.

— SEGONA GENERACIÓ DOCUMENTADA

- Salvador Arnaldo, (1650-1738), casat amb Maria Salas, (xxxx-1737).
Fill de Salvador Arnaldo i Aleixandra.
Van tenir quatre fills: Anton, Francesc, Joan i Llàlucia i sis nets documentats.

En el seu testament autoritzat per Francesc Novell, notari de Bellpuig, el dia 27 de juliol de 1722, i atorgat pel segon Salvador Arnaldo, fill del napolità, explica

que el seu pare, el primer Salvador Arnaldo del que hem trobat documentació va arribar a Bellpuig durant la segona meitat del segle XVII, procedent de la ciutat de Sant'Àngelo, i ja el fill deuria ser força ric, a jutjar per les deixes monetàries que va relacionar en aquest testament, en què ja s'hi autoanomenava negociant de Bellpuig, en un temps en què era habitual que gairebé en els documents oficials tots es declarassin pagesos. També pel fet que en el testament disposés ser enterrat en el vas de la capella de Sant Joan de l'Església Parroquial de Sant Nicolau de Bellpuig, privilegi a l'abast de molt poques famílies, només les més influents i benefactores de l'església (AMB). *Testament autoritzat per Francesc Novell, notari de Bellpuig i atorgat per Salvador Arnaldo.*

És molt adequat començar el relat a partir de la transcripció del primer full d'aquest testament, clau per entendre els inicis de la nissaga dels Arnaldo, ja que aclareix alguns punts crucials:

“En nom de nostre senyor Jesucrist i de la gloriosa i humil Verge Maria mare seva sia, amén.

Com sigui en caure postrat corporal esperant lo perill de la mort i les coses d'eix mon sien caduques i transitòries de Déu perquè pugui alcançar vida eterna per lo que jo Salvador Arnaldo, negociant de la vila de Bellpuig i fill de Salvador Arnaldo, pagès, de la ciutat de Sant'Àngelo, regne de Nàpols i d'Aleixandra, cònjuges essent, en lo llit de singular de malaltia corporal de la que em puc morir, estant emperò en bon seny i sana memòria i firma el que fos mon testament de ma última voluntat ens es obligat reconeixement com això faça al Altíssim Creador que de .... aquella deixada la qual vull col·locar el meu cos en el vas de Sant Nicolau de Bellpuig, en la capella de Sant Joan.

Elegeixo com marmessors del meu testament Ramon, el meu germà, Maria Salas, muller meva, i Anton Arnaldo Salas, mon fill per a que compleixin allò que trobaran disposat i ordenat”.

Intentarem esbrinar detalls d'aquesta història, sense gaires expectatives d'èxit, iniciant el relat amb la transcripció dels primers paràgrafs del citat testament atorgat pel segon Salvador Arnaldo, fill del napolità. Cal dir que aquest testament, juntament amb altres documents prou interessants, va ser recuperat remenant un munt de papers, aparentment abandonats, trobats a les golfes de l'Ajuntament de Bellpuig, gràcies a la recerca de la llavors arxivera municipal M. Lluïsa Terés i Sanvicens, recerca confirmada personalment.

El testament determina que el testador és fill de Salvador Arnaldo, el napolità, que, juntament amb la seva esposa Aleixandra, ja hem dit que va arribar a Bellpuig durant el segle XVII, i aquí hi van morir.

La posició socioeconòmica del testador, també de nom Salvador Arnaldo (1650-1738), casat amb Maria Salas (xxxx-1737), es confirma també en una narració on s'explica que en l'any 1712 el comandant borbònic Libio Lepussoli,

ben conegut per les greus amenaces i vexacions a les quals sotmetia els habitants de Bellpuig, es va presentar a casa del pagès benestant Salvador Arnaldo i el va instar a lliurar-li una de les seves minyones, petició a la qual Salvador s'hi va negar rotundament; és lògic raonar que si tenia criades vol dir que la seva posició econòmica li ho permetia. (LLANSÓ..., 2014, pàg. 21-39).

En aquest 1712, com a mostra de la seva activitat de negociant, figuren dos pagaments per taxes municipals de Salvador Arnaldo a l'Ajuntament de Bellpuig, un per tràfec de mercaderies, 8 lliures i 6 sous, i l'altre per un memorial de despeses, 12 lliures i 6 sous. Arxiu Municipal de Bellpuig. *Tom 1707-1731, full 216*.

I, si no n'hi hagués prou, en 1713, els jurats de Golmés reconeixien deure la quantitat de 100 lliures a Salvador Arnaldo de Bellpuig, pel bestiar venut a la universitat de Golmés, per a pagar la contribució als soldats que habitaven a la vila de Tàrrega. (PALAU, 2019, pàg. 28),

En aquest testament es parla del seu germà de nom Ramon, de l'hereu, Anton Arnaldo i Salas (1675-xxxx) i del cabaler Francesc Arnaldo i Salas (1712-xxxx), casat posteriorment amb Anna M. Niubó i Garriga, segons capítols matrimonials signats el 8 de gener de 1737.

I també apareixen al testament altres fills com la Llúcia Arnaldo i Salas i el Joan Arnaldo i Salas, dels que no en tenim altra documentació posterior, de la constatació que el Joan també va ser membre de la Germandat Pagesa de Sant Isidre de Bellpuig. (PUIG, 2012, pàg. 51).

- Ramon Arnaldo.
Fill de Salvador Arnaldo i Aleixandra.
Sense altra documentació.

— TERCERA GENERACIÓ DOCUMENTADA

- Anton Arnaldo i Salas, (1675-xxxx), casat amb una senyora no documentada.
Fill de Salvador Arnaldo i Maria Salas.
Van tenir un fill de nom Anton i cinc nets documentats.

En el *Llibre de les Válies del Terme i Vila de Bellpuig*, figuren les propietats que tenia a nom seu l'any 1696, que, resumint, consta de 5 cases, una d'elles, el seu domicili habitual, ubicada a la plaça Sant Roc, en l'actual núm. 31, altres tres, també a la plaça Sant Roc i una a la plaça del Pou, a més a més de tres corrals, tres horts, tres eres i 39 peces de terra que sumaven en total 223 jornals, i amb una valoració global de tot el patrimoni de 12.785 lliures. AMB. *Llibre de les Válies del Terme i Vila de Bellpuig, 1696*, fulls 336 al 342, Arxiu Argimon de Vilardaga. *Origen dels Arnaldo de Bellpuig* (TORRES, 1996, pàg. 48).

*Llibre de les Valies del
Terme i Vila de Bellpuig.
1696. (AMB)*

Aquest va ser un personatge rellevant de la comunitat de Bellpuig, de la qual va ser regidor el 1724 (TORRES, 2017, pàg. 65).

Membre de la Germandat Pagesa de Sant Isidre de Bellpuig (PUIG, 2012, pàg. 51).

- Francesc Arnaldo i Salas, (1712-1795), casat amb Anna M. Niubó i Garriga, (xxxx-1760).

Fill de Salvador Arnaldo i Maria Salas.

Van tenir cinc fills: Salvador, Teresa, Lluïsa, Pau i Joan Baptista i set nets documentats.

Van atorgar capítols matrimonials autoritzats pel notari Gabriel Torres, Bellpuig 1737 (AMB).

Transcripció d'un extracte dels primers fulls:

En la vila de Bellpuig, bisbat de Solsona. En nom de nostre Senyor Déu Jesucrist i de la Gloriosa humil Verge Maria mare de Déu i Senyora nostra, amén.

Tractat es estat i mitjançant la Divina Gràcia de l'Esperit Sant, concordat que matrimoni sia fet per entre Francesc Arnaldo Salas, fadrí, pagès de la Vila de Bellpuig, Bisbat de Solsona, fill legítim de Salvador Arnaldo, pagès de dita vila i de Maria Salas,

Primer full dels capítols
matrimonials de Francesc
Arnaldo i Salas i Anna M.
Niubó i Garriga

muller seva. I la honesta Anna M. Niubó Garriga, donzella, filla legítima i natural de Miquel Niubó, pagès de la referida vila de Bellpuig i de Teresa Garriga, conjuges.

Anton Arnaldo Salas, pagès de la sobredita vila de Bellpuig, germà del fadrí Francesc Arnaldo Salas per lo molt amor vers el dit seu germà i per favor, consentiment i voluntat amb la dita Anna M. Niubó Garriga, donzella, Déu volent esdevenidora muller seva dona i per donació, al dit Francesc Arnaldo Salas germà seu i als seus i a qui ell voldria vint lliures moneda Barcelona les quals li promet pagar el dia o festa de Nostra Senyora d'Agost.

Els dos Miquel Niubó i Teresa Garriga, conjuges pares de la dita Anna Maria Niubó Garriga, donzella. Per lo molt amor aportan bens la dita llur filla en matrimoni col·locada amb lo dit Francesc Arnaldo. Donant a la dita Anna Maria, donzella, llur filla, com a bon mereixement aquelles cent lliures moneda de Barcelona, una Caixa de pi amb son pany i clau, dos llençols de bri i dos d'estopa, dos camises de bri i una de tela, dos coixineres de tela i dos de bri, tres tovalloles de bri, dos de tela i una de rodona, una dotzena de tovallons, una flassada verda de la forma major, un vestit, ... un Bancal i finalment tota la roba de son fadrinatge.

Tota aquella pesa de terra campa que tenen i posseiran en lo terme de la vila de Bellpuig i en la partida de la Pedrera.”

Cal dir que el Francesc, el 1787, va ser dipositari de la Venerable Congregació de Maria Santíssima dels Dolors, i membre de la Germandat Pagesa de Sant Isidre de Bellpuig. (MIRÓ, 2004, pàg. 38; PUIG, 2012, pàg. 51).

- Joan Arnaldo i Salas.

Fill de Salvador Arnaldo i Maria Salas.

Membre de la Germandat Pagesa de Sant Isidre de Bellpuig. (PUIG, 2012, pàg. 51).

- Llúcia Arnaldo i Salas.

Filla de Salvador Arnaldo i Maria Salas.

Sense altra documentació.

Ja partir dels nets del napolità, i fills del segon Salvador Arnaldo, l'hereu Anton Arnaldo i Salas, i el cabaler Francesc Arnaldo i Salas, tenim la primera expansió de la família. Alguns fills es van quedar a Bellpuig, on van ser vilatans distingits, desenvolupant professions prestigioses i ostentant càrrecs principals; altres se'n van anar a Golmés i a Lleida, iniciant altres relats.

— QUARTA GENERACIÓ DOCUMENTADA

- Anton Arnaldo, (1702-1771), casat amb Magdalena Soler, (xxxx-1784).

Fill d'Anton Arnaldo i Salas.

Van tenir cinc fills: Anton, Felip, Joan, Llúcia i Maria i dinou nets documentats.

En el *Llibre Ver del Convent de Bellpuig* de Joan Yeguas, s'exposa que en morir l'Anton Arnaldo, síndic, va plantejar-se una discussió sobre el protocol del seu enterrament, entre el reverent pare guardià del convent Bonaventura Guinart i la Venerable Unió de Preveres, representada pel capellà major R. Ambròs Costa, sobre com havia de ser acompanyat el cadàver des de casa seva, on va morir, fins al convent de Sant Bartomeu on havia de ser sepultat. Finalment es resolgué que el trasllat es fes processionalment, amb creu alta, d'acord amb el privilegi establert en la butlla del Papa Pius V, que es troba en el butllari de Rodríguez en el foli 883. (YEGUAS, 2003, pàg. 67).

- Salvador Arnaldo i Niubó (1737-1812), casat amb Ramona Soques i Rocamora.

Fill de Francesc Arnaldo i Salas i Anna M. Niubó i Garriga.

Van tenir set fills: Maria, Raimunda, Francesca, Cecília, Anton, Teresa i Rafel, i una neta documentada.

Sense altra documentació.

- Joan Baptista Arnaldo i Niubó (1759-1781).

Fill de Francesc Arnaldo i Salas i Anna M. Niubó i Garriga.

El 1771 va vendre dues peces de terra del terme de Seana, partida del Pla, a Anton Rubinat de Barbens. Arxiu de la Segarra. *Oficio de Hipotecas de la Villa de Bellpuig*, folio 23, 6 de septiembre de 1771.

Portada del Llibre Ver del Convent de Bellpuig, editat de nou per Joan Yeguas i Gassó

- Teresa (1739-xxxx), Lluïsa (1741-xxxx) i Pau (1745-xxxx) Arnaldo i Niubó. Sense documentació concreta.

— CINQUENA GENERACIÓ DOCUMENTADA

- Anton Arnaldo i Soler, (1726-1807), casat amb Francesca Segarra i París. Fill d'Anton Arnaldo i Magdalena Soler.

Van tenir tres fills: Francesc, Anton i Salvador, i onze nets documentats.

Batlle de Bellpuig els anys 1769-1770 i 1774. AMB. *Tòm 1732-1784, fulls 29, 31 i 38.*

Membre de la Germandat Pagesa de Sant Isidre de Bellpuig. (PUIG, 2012, 51).

Juntament amb el seu pare, Anton Arnaldo, al 1766 formulà unes peticions reclamant la propietat per usucapió de sengles finques de Belianes i Vilanova de Bellpuig al representant de la Duquesa de Sessa. ACLS. Fons notarial. Notari Rafael Soler.

Va fer-se construir la torre del Napolità (1792), enderrocada a mitjans del segle XX, situada en la finca que posseïa en la partida de la Plana, d'uns 31 jornals d'extensió, prop de l'actual despoblat dels Eixaders.

Torre del Napolità, ja mig abandonada, als anys vint del segle XX.

La llinda, i els muntants de la portalada de la qual casa, on consta l'any de la construcció i el seu nom, estan avui situats, recuperats de l'enderroc, en la porta de la Sala d'Art Lourdes Marimon de Bellpuig. A la llinda hi diu, per un costat ANY 1792 / ANTON ARNALDO i per l'altre AVE MARIA PVRISIMA / SIN PECADO CONCEVIDA. (YEGUAS, 2013, pàg. 66).

El 1793, va col·laborar en la Guerra del Rosselló o de la Convenció, cedint un fill per tal que hi participés com a soldat, a les ordres del General Ricardos. (*Mercurio de España*, 1793).

El *Llibre Vèr del Convent* explica que l'any 1803 Anton Arnaldo donà la quantitat de 120 lliures per contribuir a la important obra d'una mina que havia de subministrar aigua suficient al convent, mancat d'ella a causa del plet que tenia el duc amb els de Sant Martí sobre l'aigua del riu Corb, fet que motivava que els molins no la deixessin arribar al convent, i l'aigua era imprescindible per les seves necessitats alimentàries i higièniques; ara bé, la donació la va fer amb un pacte que establia que, a ell, se li donés aigua suficient per a fer aiguardent en la seva pròpia oficina, suposadament propera a la nova mina, possiblement en la seva torre del Napolità. (YEGUAS, 2003, pàg. 72-73)

Va rebre sepultura eclesiàstica a la tomba pròpia de la família construïda en la capella de la Immaculada Concepció de Maria de l'Església del Convent, amb assistència de les dues comunitats secular i regular. APB. *Llibres de registre de baptismes, matrimonis i òbits de la Parròquia de Bellpuig*.

Detall de la Portalada de la Torre del Napolità, actualment a la Sala d'Art Lourdes Marimon - Foto Manuel Roure Arnaldo

- Joan Arnaldo i Soler (1728-1765), casat amb Rosa Fortuny.

Fill d'Anton Arnaldo i Magdalena Soler.

Van tenir tres fills: Joan Baptista, Anna M. i Rosa, i sis nets documentats.

El 21 d'agost del 1748, Joan Arnaldo estava traient un tauló de la llera del riu que dificultava l'arribada de l'aigua del riu Corb a Bellpuig, mentre en el terme de Preixana es barallaven Manuel Badia de Bellpuig i Pere Minguella de Preixana per l'ús d'aquesta aigua, i caigueren tots dos al riu. (TORRES, 1989, pàg. 24).

Regidor del 1761 al 1764, i, per aquesta condició, consta com assistent a la processó per demanar aigua al Sant Crist de Bormio. (YEGUAS, 2003, pàg. 65) AMB, *Tòm 1732-1784, fulls 33, 34 i 36.*

Va rebre sepultura eclesiàstica en el vas de Sant Joan de l'Església Parroquial de Sant Nicolau de Bellpuig. APB. *Llibres de registre de baptismes, matrimonis i òbits de la Parròquia de Bellpuig.*

- Felip Arnaldo i Soler, (1727-1799), casat a Golmés amb Teresa Roig i Farnós (xxxx-1785).

Fill d'Anton Arnaldo i Magdalena Soler.

Van tenir vuit fills: Pere, Magdalena, Josep, M., Teresa, Felip, Baltasar, Ramon i Maria, i vuit nés documentats. Arxiu Diocesà de Solsona. *Llibres de registre de baptismes, matrimonis i òbits de la Parròquia de Golmés.*

Batlle de Golmés els anys 1761, 1762, 1773, 1774, 1781, 1782, 1796 i 1797. (PALAU, 2019, pàg. 30-32).

Va ser un dels signants de la proposició a la Cort de Madrid, amb permís del Duc de Sessa, per acabar les obres de l'església de Sant Salvador de Golmés, començades el 1748 i endarrerides per les males collites que es donaren entre el 1749 i el 1756. (PALAU, 1983, pàg. 99).

En menys de dos decennis es convertia en un dels majors terratinents de la baronia i, conseqüentment, en l'home de confiança del Duc de Sessa a la població, de la qual el nomenà diverses vegades batlle. (PALAU, 2019, pàg. 117).

Una de les seves obres més emblemàtiques va ser l'edificació d'una masia a la partida dels Obergos (el nom real de la partida és els Albergs), al peu del camí d'Utxafava, envoltada d'un considerable nombre de terres de cultiu de la seva propietat, uns 131 jornals. (FELIU, 2004, pàg. 439; PALAU, 2019, pàg. 119).

El 1770 comprà a Joan Rubinat i Pellisó una casa al carrer Major, núm. 8, que es denominaria cal Felip, la qual va ser la Casa Pairal de la nissaga Arnaldo de Golmés. (PALAU, 2019, pàg. 110-129).

L'any 1792, en companyia del doctor Josep Flores, del seu germà Anton Arnaldo, ambdós de Bellpuig, i de Francesc Segarra, d'Ivars d'Urgell, eren els arrendataris del delme que el Ducat de Sessa cobrava anualment del terme de Seana. (PALAU, 2019, pàg. 120).

L'amistat subordinada al Duc de Sessa li portà alguns avantatges, com la seva protecció, algunes alcaldies i el nomenament com a col·lector-arrendador dels drets de senyoriu dels termes dels Obergos i Utxafava, que havien d'aportar-li sucosos beneficis. I també li portaren no pocs disgustos, alguns de greus, com una agressió física amb ferides que requeriren atenció mèdica i uns dies sense poder treballar, danys avaluats en prop de mil lliures reclamades judicialment als agressors empresonats. És molt difícil estar a favor dels senyors sense perjudicar els seus vassalls, o sigui, en aquest cas, els pagesos que no volien pagar-li uns tributs que se n'anaven fora del poble. (PALAU 2019, pàg. 135-136)

Va fer construir la capella del Sant Crist de l'església parroquial de Sant Salvador de Golmés a les seves expenses. (PALAU, 1983, pàg. 101)

Tota la precedent informació està bàsicament recollida dels llibres PALAU, 1983 i PALAU, 2019.

Va fer testament davant del notari Ramon Soler, de Bellpuig, el 23 de maig de 1784, en què disposa que, en ocasió de la seva mort, sigui sepultat en el vas de la seva casa construït a la capella del Sant Crist de l'Església Parroquial

de Sant Salvador de Golmés. Se li va fer enterrament amb l'assistència de 14 sacerdots seculars i 11 de regulars. AFA. (PALAU, 2019, pàg. 136)

- Llúcia Arnaldo i Soler, es va casar amb Pau Canela i Cabrol, pagès de Golmés. El Pau també va ser-ne batlle els anys 1783, 1784, 1787 i 1788, possiblement per influències del seu cunyat Felip. (PALAU, 2019, pàg. 30-32)

Filla d'Anton Arnaldo i Magdalena Soler.

Sense altra documentació.

- Maria Arnaldo i Soler (xxxx-1782), es va casar amb Pere Niubó i Vernet, pagès de Lleida.

Filla d'Anton Arnaldo i Magdalena Soler.

Van tenir cinc fills: Pere, Josep, Engràcia, Teresa i Maria.

El 24 de gener de 1782 va fer testament atorgat davant del notari Ignasi Turull i Clarió de Lleida, en el qual manava que fos sepultada en el vas que el seu marit tenia a l'església parroquial de Sant Joan de la Ciutat de Lleida. AHL. Fons notarial. Notari Turull i Clarió. *Volum 136. Folis 76-77.*

No es relacionen els descendents del Felip Arnaldo i Soler, en les seves rames de Cal Felip, Cal Fatxada, Casa de la carrerada de les Arroquetes i Cal Roig del Peret, considerant que correspon enumerar-los en algun altre article sobre la Nissaga dels Arnaldo a la població de Golmés.

— SISENA GENERACIÓ DOCUMENTADA

- Francesc Arnaldo i Segarra (1755-1840), casat amb Ramona Flores i Bonjorn. Fill d'Anton Arnaldo i Soler i de Francesca Segarra i París.

Van tenir set fills: Josepa, Anton, M. Concepció, Maria, Raimunda, Salvador i M. Concepció, i nou nets documentats.

Advocat.

Batlle de Bellpuig els anys 1783, 1784, 1789, 1791, 1794, 1797, 1820 i 1836 AMB. *Tom 1732-1784, fulls 54, 55, 66, 72, i 79.* (TORRES, 1980, pàg. 251-252).

El 1810, de viatge cap a Lleida per infantar, uns bandolers van assaltar el caruatge, van violar i matar l'esposa del mariscal Suchet. Aquest, cap de les tropes franceses que ocupaven Bellpuig, en represàlia, volia fer matar tots els homes de la vila, acusant-los de no haver reforçat la vigilància del viatge. La intervenció del "Napolità", Francesc Arnaldo i Segarra, va aconseguir, molt a pesar seu, que el càstig es limités al batlle Jaume Capdevila, al metge Francesc d'Assís Balaguer i al regidor Ramon Blai, els quals foren penjats al balcó de la capella de Sant Roc.

La població fou obligada a presenciar amb dolor el sacrifici dels seus homes, els seus herois. (TORRES 1980, pàg. 101)

1817, Vocal de la Junta de Govern dels canals de reg de l'Urgell. El canal no es faria fins molts anys després. (SOLÉ..., 2010, pàg. 25)

Interventor del nou Cadastre de Tàrraga, 1821, comissionat per la Junta del Corregiment de Lleida. (PLANES, 1991, pàg. 35-40; TORRES, 2012, pàg. 69-70).

- Salvador Arnaldo i Segarra (1759-1821), casat amb Antònia Grasselles i Prades (1767-1829).

Fill d'Anton Arnaldo i Soler i de Francesca Segarra i París.

Van tenir onze fills: Raimunda, M. Lluïsa, Francesca, Salvador, Marià, M. Concepció, Marià, M. Antònia, Maria, Bibiana i Marià i vuit nets documentats.

Doctor en Drets per la Universitat de Cervera.

Secretari de la Venerable Congregació de Maria Santíssima dels Dolors, 1786, (MIRÓ, 2004, pàg. 38).

Advocat de l'Audiència de Catalunya, 1785. AAdV. *Origen dels Arnaldo de Bellpuig*.

Síndic de Bellpuig, 1787. AMB, *Tòm 1732-84, full 72*.

Regidor de Bellpuig, 1788. AMB, *Tòm 1732-84, full 78*.

Diputat, 1792-1794. AMB, *Tòm 1732-84, fulls 98 i 99*.

Participà en la Guerra del Rosselló o de la Convenció en qualitat de soldat a les ordres del general Ricardos. (*Mercurio de España*, 1793).

Alcalde major de Mataró, 1808. Tinent corregidor de Mataró, 1812.

Alcalde major de Puigcerdà, 1816. Alcalde major de Berga, 1819.

Jutge interí de primera instància de Berga, 1820.

Jutge de primera instància de Vilafranca del Penedès, 1821.

Notes extretes d'un resum històric de Xavier Argimon i de Vilardaga, rebesnet de M. Lluïsa Arnaldo i Grasselles: AAdV. *Origen dels Arnaldo de Bellpuig*.

— SETENA GENERACIÓ DOCUMENTADA

- Anton Arnaldo i Flores (1781-1833), casat amb Teresa Torres i Vilamajó (1790-1825).

Fill de Francesc Arnaldo i Segarra i de Ramona Flores i Bonjorn.

Van tenir nou fills: M. Concepció, Raimunda, Francesc, Francesc, Manuela, Teresa, M. Concepció, Maria i Bonaventura i dos nets documentats.

Capità del Batalló de Caçadors de Bellpuig dels Voluntaris Reialistes (1827). (TORRES, 2017, pàg. 72)

Batlle de Bellpuig els anys 1815, 1819, 1825, 1827, 1832 i 1837. (TORRES, 1980, 251-252)

El 1815 i el 1833, va enviar diverses cartes a Ramon M. Jover i Vila, de Lleida, advocat de la baronia de Bellpuig, lamentant i considerant-se responsable de no haver aconseguit tots els diners que havia de recaptar pels drets feudals. AHL. Fons Família de Jover.

- Raimunda Arnaldo i Grasselles (1783-1856), casada amb Manuel Fuster i Vaquer (1779-1856), advocat i notari de Lleida.

Filla de Salvador Arnaldo i Segarra i d'Antònia Grasselles i Prades.

Van tenir quatre fills, Manuel, Salvador, Modest i M. Concepció, i tres nets documentats.

M. Lluïsa Arnaldo i Grasselles (1788-xxxx), casada amb Carles Pasqual de Vilardaga i de Martín (1792-1845), militar.

Filla de Salvador Arnaldo i Segarra i d'Antònia Grasselles i Prades.

Van tenir quatre fills, Carolina, Celestina, Irene i Laureà.

— VUITENA GENERACIÓ DOCUMENTADA

- Manuel Fuster i Arnaldo (1808-1864), casat amb M. Mercè Aguilar-Amat i Bergés (1811-1861 i, en segones núpcies, amb Josepa Barber.

Fill de Manuel Fuster i Vaquer i Raimunda Arnaldo i Grasselles,

Capità de la Milícia Nacional en l'època de la revolució burgesa (1833 i 1843).

Doctor en Dret Civil, 1834-1836. Jurista de l'Ajuntament de Lleida, 1834-1837.

Advocat dels Reials Consells, 1833. Advocat de la Paeria de Lleida, 1842-1849.

Paer en Cap de Lleida, els anys 1842-1843 i 1859-1862.

El 1843 arrendà el pou de gel i el 1844 el de l'almodí, comprant també cinc parcel·les de terres desamortitzades que sumaven setze jornals i mig.

El 1854 donà suport al pronunciament progressista i fou, durant el bienni posterior, diputat al Congrés.

Tinent de la companyia de cavalleria en el Bienni Progressista (1854-1856).

Degà del Col·legi d'Advocats de Lleida, 1855-1860.

Monument dedicat al Paer en Cap Manuel Fuster i Arnaldo als Camps Elisis de Lleida

Amb el Pla Fontseré va planificar el creixement urbà, l'enderroc de les muralles, l'expansió del teixit urbà i l'emersió de nous barris.

Va ordenar i possibilitar l'expansió del teixit urbà de Lleida.

Presidí amb la reina Isabel II la inauguració del ferrocarril a Lleida, 1860.

Va impulsar la constitució del Casino de Lleida i la seva unió amb el Liceo Leridano.

L'Ajuntament sota la seva presidència creà oficialment la Banda Municipal de Música.

Va presidir l'acte de lliurament de la bandera a l'Orfeó Lleidatà.

El paer en cap Manuel Fuster i Arnaldo, polític liberal, era considerat un líder del progressisme lleidatà.

Als Camps Elisis, que van ser obra seva, inaugurats el 1864, una setmana després de la seva defunció, hi té actualment un monument que recorda la seva figura i el seu pas per l'ajuntament de Lleida.

- Salvador Fuster i Arnaldo (1813-1870), casat amb M. Dolors Boer Amat (1815-1882).

Fill de Manuel Fuster i Vaquer i Raimunda Arnaldo i Grasselles,

Van tenir un fill de nom Wenceslau.

Terratinent.

Tinent del batalló de cavalleria, 1836-1839.

Secretari de la Paeria de Lleida, del Trienni Progressista, 1840-1843.

Comandant de la Milícia Nacional, 1840-1843.

Alferes de la cavalleria durant el Bienni Progressista, 1854-1856.

Membre de la Comissió Revolucionària creada per a donar suport a la mobilització progressista, 1854 i de la Comissió d'Armament i Defensa de l'aixecament popular que es donà a Lleida, 1868.

- Modest Fuster i Arnaldo (1816-1880), casat amb Teodora Fortacín i Chavarría (1810-1898).

Fill de Manuel Fuster i Vaquer i Raimunda Arnaldo i Grasselles,
Van tenir un fill de nom Josep Artur.

- M. Concepció Fuster i Arnaldo (1817-xxxx), casada amb Manuel Maria de Fabró i Rius, militar, brigadier a Múrcia, 1857, governador de l'Illa d'Eivissa, 1864-1868.

Filla de Manuel Fuster i Vaquer i Raimunda Arnaldo i Grasselles.
Van tenir un fill de nom Ricard.

- Carolina (1822-1903), i Celestina de Vilardaga i Arnaldo.

Filles de Carles Pasqual de Vilardaga i M.Lluïsa Arnaldo i Grasselles.
Sense altra documentació.

- Irene de Vilardaga i Arnaldo (1823-1908), casada amb Francesc Schmid de Castellarnau.

Filla de Carles Pasqual de Vilardaga i M.Lluïsa Arnaldo i Grasselles.
Sense altra documentació.

- Laureà de Vilardaga i Arnaldo (1825-1900), casat amb Dolors Prat i Ros (1837-1911).

Fill de Carles Pasqual de Vilardaga i M.Lluïsa Arnaldo i Grasselles.
Van tenir un fill de nom Josep.

Advocat.

La informació de la família Fuster i Arnaldo ha estat extreta dels llibres CASALS, 2002, 188 i 249-250, CASALS, 2006, 311-320, i LLADONOSA..., 2009, 11 i 28-113 i de l'AAAdV. *Fitxa bibliogràfica de la Família Fuster.*

— NOVENA GENERACIÓ DOCUMENTADA

En aquests mateixos temps, el 4 de juny de 1862, Josep Capell i Foguet (1838-1876) i la seva esposa Casilda Pujol i Arnaldo (1835-1917), besneta de Francesc Arnaldo i Segarra, mitjançant compra al Sr. Ramon Llovet i Oller, administrador del Duc de Sessa, van esdevenir propietaris del que quedava del castell de Bellpuig. (TORRES, 1998, pàg. 45-52 i 2017, pàg. 76-82)

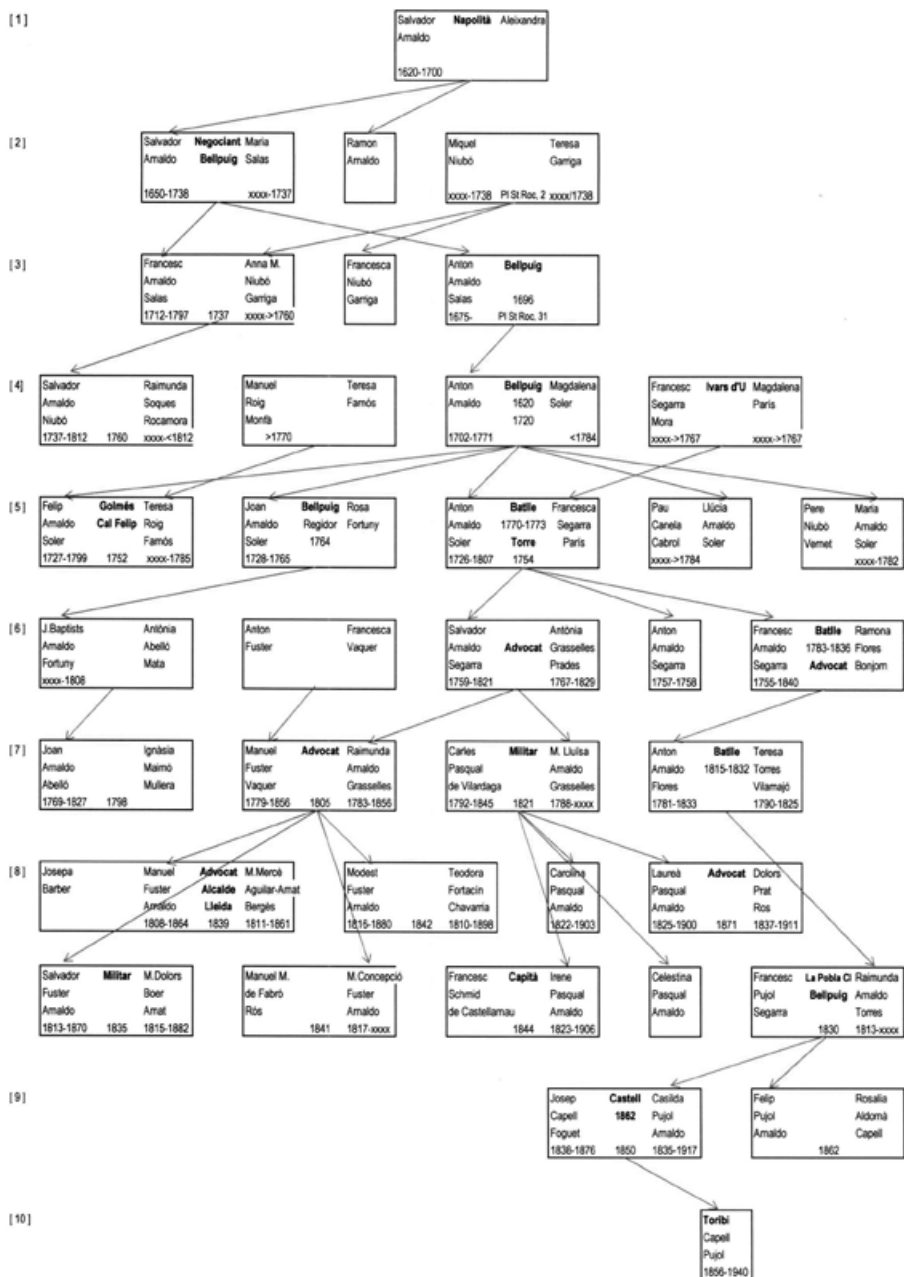
Representació hipotètica de Bellpuig, amb el seu Castell, a finals del segle XIII. Dibuix de Perenton Masana. Extret del llibre "El castell de la vila i baronia de Bellpuig" de Jaume Torres i Gros.

Els nous propietaris consideraren el castell com un altre negoci i contribuïren a enderrocar-lo encara més, venent la pedra i la fusta del noble edifici a entitats i particulars de Bellpuig. Va servir per bastir cal Majordom del carrer Mercadal (1877), i el propi ajuntament en comprà per a la construcció de la façana principal de la casa de la vila (1883), també s'emprà pedra del castell per a bastir la farinera vella, el molí de la vila i en proporcions més minses, les nobles pedres de la fortalesa es repartiren per construir o arranjar moltes cases de Bellpuig. De fora vila es diu que se'n vengué a Lleida per construir alguna que altra part de la catedral nova i balcons del carrer de la Palma. (TORRES, 1998, pàg. 50)

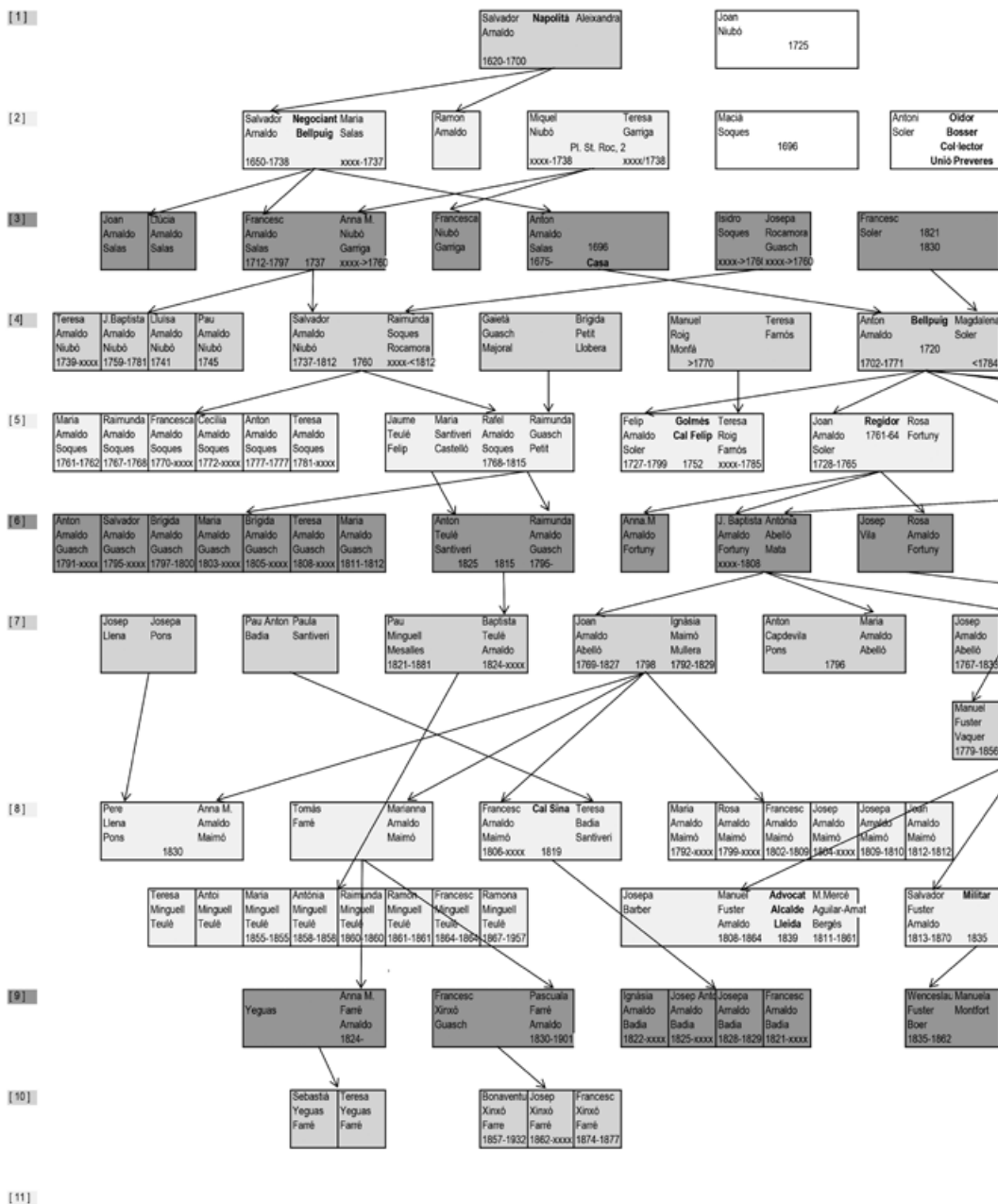
Per acabar-ho, Mn. Toribi Capell i Pujol (1856-1940), un dels fills del matrimoni de Josep Capell i Foguet i Casilda Pujol i Arnaldo, hereu del patrimoni familiar, després de continuar derruïnt i venent les arcades grans i la part de l'església que quedava, el 24 d'octubre de 1931, va vendre el Castell ja enrunat, o millor dit les restes del Castell, a l'ajuntament de Bellpuig, pel preu de 2.000 pessetes. (TORRES, 1980, pàg. 256; TORRES, 1998, pàg. 52).

Amb la defunció de Casilda Pujol i Arnaldo i del seu germà Felip, va desaparèixer de Bellpuig el cognom Arnaldo, després de 8 generacions més o menys glorioses, després de prop de tres segles d'haver conviscut amb la història de la vila, coincidint la seva extinció gairebé amb l'anorreament del Castell.

QUADRE GENEALÒGIC DE LA FAMÍLIA ARNALDO A BELLPUIG

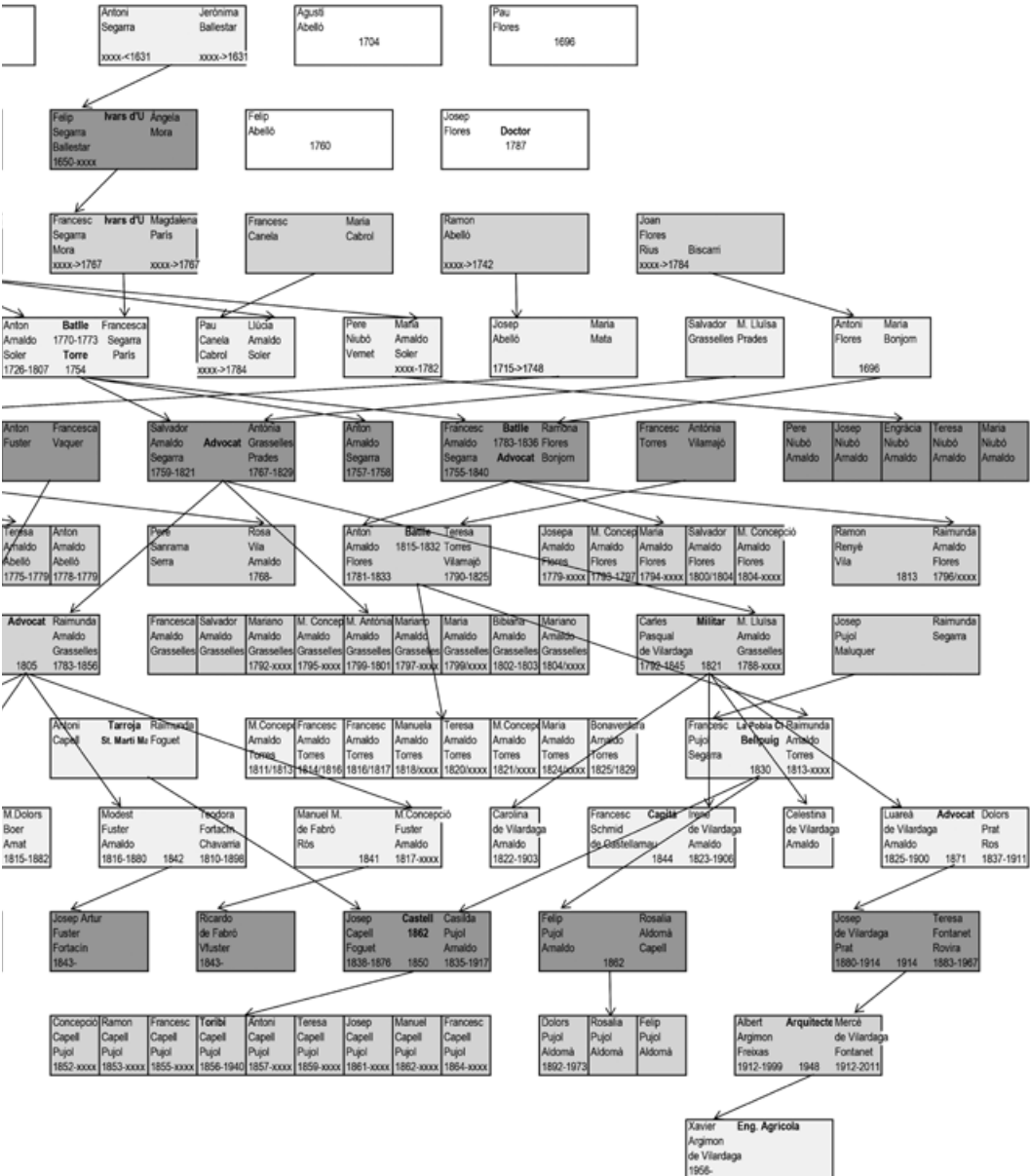
FAMÍLIA ARNALDO BELPUIG

Podeu consultar-ho en format pdf

BIBLIOGRAFIA

ARXIUS

- Arxiu Argimon de Vilardaga (AAAdV). ARGIMON: Xavier ARGIMON i DE VILARDAGA, *Fitxa Bibliogràfica de la Família Fuster i Origen dels Arnaldo de Bellpuig*.
- Arxiu Comarcal de la Segarra (ACLS). Fons notarial. Notari Rafael Soler. ARNALDO: Anton ARNALDO i SOLER, *Peticions de reconeixement de propietat per usucapió de terres que havien sigut del Ducat de Sessa*.
ARNALDO, 1771: Joan Baptista ARNALDO i NIUBÓ, *Oficio de Hipotecas de la Villa de Bellpuig*, folio 23, 6-9-1771.
- Arxiu Diocesà de Solsona (ADS). Fons Parroquial de Golmés. *Llibres de Registre de Baptismes, Matrimonis i Òbits*.
- Arxiu de la Família Arnaldo (AFA). ARNALDO, 1784: Felip ARNALDO i SOLER, *Testament autoritzat pel Notari Ramon Soler, Bellpuig 1784*.
ARNALDO, 1948: Pere ARNALDO i ROIG, *Llibret familiar de cal Fatxenda de Golmés, 1801-1948*.
- Arxiu Històric de Lleida (AHL). Fons notarial. Notari Turull i Clarió. ARNALDO, 1782: Maria ARNALDO i SOLER, *Testament autoritzat pel Notari Ignasi Turull i Clarió, Lleida 1782*. . Volum 136. Folis 76-77.
Fons Família de Jover. ARNALDO, 1815: Anton ARNALDO i FLORES, *Cartes enviades a Ramon M. de Jover i Vila*. Lleida, 1815-1833.
- Arxiu Municipal de Bellpuig (AMB). *Llibre de les Válies del Terme i Vila de Bellpuig, 1696*.
ARNALDO, 1707: Salvador ARNALDO, *Pagament de Taxes Municipals*. Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Bellpuig. Llibre 1707-1731.
ARNALDO, 1722: Salvador ARNALDO, *Testament autoritzat pel Notari Francesc Novell, Bellpuig 1722*.
ARNALDO, 1737: Francesc ARNALDO i SALAS, Anna Maria NIUBÓ i GARRIGA, *Capítols matrimonials autoritzats pel Notari Gabriel Torres, Bellpuig, 1737*.
- Arxiu Parroquial de Bellpuig (APB). *Llibres de Registre de Baptismes, Matrimonis i Òbits*.

PUBLICACIONS

- CASALS, 2002: Quintí CASALS i BERGÉS, *Polítics de Lleida*. Edicions de la Universitat de Lleida, 2002.

- CASALS, 2006: Quintí CASALS i BERGÉS, *Tots a l'Escola? El sistema educatiu liberal en la Lleida del XIX*. Universitat de València, 2006.
- FELIU, 1990: Gaspar FELIU i MONTFORT, *El funcionament del règim senyorial a l'Edat Moderna. L'exemple del Pla d'Urgell*. Institut d'Estudis Ilerdencs. Lleida, 1990.
- *Mercurio de España*. Imprenta Real, Tomo II, mayo de 1793.
- LLADONOSA..., 2009: Manuel LLADONOSA i VALL-LLEBRERA, Quintí CASALS i BERGÉS, Josep M. PONS i ALTÉS, *La construcció de la modernitat a Lleida: Manuel Fuster i Arnaldo i el seu temps (1805-1864)*. Edicions de la Clamor. Lleida, 2009.
- LLANSÓ..., 2014: Anna LLANSÓ i SOLÀ, Eduard PUIG i BORDERA, “Crisi, repressió i endeutament municipal: Bellpuig i la seva baronia durant la Guerra de Successió”. *URTX*, núm. 28. Tàrrrega 2014, pàg. 21-39.
- MESTRE, 2019: Esteve MESTRE i ROIGÉ, “La Sequera a la Plana d'Urgell”. *Mascançà*, núm. 10, Mollerussa, 2019, pàg. 107-116.
- MIRÓ, 2004: Ramon MIRÓ i BALDRICH “El culte a la Verge dels Dolors a Bellpuig”. *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, núm. 17, Bellpuig, 2004, pàg. 19-38.
- PALAU, 1983: Josep M. PALAU i PALAU, *Golmés, Recull Històric*. Ajuntament de Golmés. 1983.
- PALAU, 2019: Josep M. PALAU i PALAU, *Golmés, Segles XVIII-XIX*. Ajuntament de Golmés. Golmés, 2019.
- PLANES, 1991: Josep M. PLANES i CLOSA, “Bellpuig i l'Urgell a la Guerra del Francès i immediata postguerra”. *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, núm. 6, Bellpuig, 1991, pàg. 31-41.
- PLANES, 1997: Josep M. PLANES i CLOSA, “Italians a l'antic Urgell i territoris veïns (1450-1825)”. *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, núm. 10, Bellpuig, 1997, pàg. 35-57.
- PLANES, 2000: Josep M. PLANES i CLOSA, “Estructura laboral i aspectes socials de Bellpuig en els anys 1575-1577”. *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, núm. 13, Bellpuig, 2000, pàg. 53-74.
- PUIG, 2012: Eduard PUIG i BORDERA, “La Germandat Pagesa de Sant Isidre de Bellpuig (SEGLES XVII-XVIII)”. *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, núm. 25, Bellpuig, 2012, pàg. 43-52.
- SOLÉ..., 2010: Ton SOLÉ i Bonet, Esteve MESTRE i ROIGÉ, *Escrips del Pla d'Urgell. Dietaris, correspondència i documents (1650-1950)*. Institut d'Estudis Comarcals del Pla d'Urgell, Mollerussa, 2010.

- TERÉS, 1998: M. Lluïsa TERÉS i SANVICENS, *L'Arxiu Municipal de Bellpuig*. URTX, núm. 11, Tàrrrega, 1998, pàg. 207-214.
- TORRENT..., 1989: Raül TORRENT, Josep M. BOSCH i IGNÉS, *El Mausoleu de Ramon de Cardona i Anglesola. Una interpretació artístic-històrica*. Ajuntament de Bellpuig, 1989.
- TORRES, 1980: Jaume TORRES i GROS, *Història de Bellpuig dins el Principat de Catalunya*. Bellpuig, 1980.
- TORRES, 1983: Jaume TORRES i GROS, *Ferran Folch de Cardona, almirall de Nàpols, duc de Somma, baró de Bellpuig*. Ajuntament de la vila de Bellpuig, 1983.
- TORRES, 1989: Jaume TORRES i GROS, *Bellpuig i el riu Corp*. Associació d'Amics de l'Art de la Baronia de Bellpuig, Bellpuig, 1989.
- TORRES, 1996: Jaume TORRES i GROS, "El capbreu de la vila de Bellpuig del 1696". *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, núm. 9, Bellpuig, 1996, pàg. 37-50.
- TORRES, 1998: Jaume TORRES i GROS, "Els Capell, amos del Castell de Bellpuig, (1862-1931)". *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, núm. 11, Bellpuig, 1998, pàg. 45-52.
- TORRES, 2005: Jaume TORRES i GROS, "Amb motiu del 500 aniversari de la fundació del Monestir de Sant Bartomeu de Bellpuig". *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, núm. 18, Bellpuig, 2005, pàg. 91-105.
- TORRES, 2012: Jaume TORRES i GROS, "La fal·làcia borbònica amb els tractats de Fontainebleau i Valençay (1807-1814)". *Quaderns del Pregoner d'Urgell*, núm. 25, Bellpuig, 2012, pàg. 63-82.
- TORRES, 2017: Jaume TORRES i GROS, "Desfeta del Patrimoni del Monestir de Sant Bartomeu i del modernisme a Bellpuig". *El Pregoner d'Urgell*, núm. 917. Bellpuig, 2017, pàg. 33.
- TORRES, 2017: Jaume TORRES i GROS, *El Castell de la Vila i Baronia de Bellpuig*. Associació d'Amics de la Plana d'Urgell. Bellpuig, 2017.
- YEGUAS, 2003: Joan YEGUAS i GASSÓ, *Llibre Ver del Convent de Bellpuig*. Arxiu Històric i Comarcal de Tàrrrega, Tàrrrega, 2003.
- YEGUAS, 2009: Joan YEGUAS i GASSÓ, *El Mausoleu de Bellpuig*. Bellpuig, 2009,
- YEGUAS, 2013: Joan YEGUAS i GASSÓ, "Més fragments d'art bellpugenc (del segle XV al XX)". *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, núm. 26, Bellpuig, 2013, pàg. 63-86.
- YEGUAS, 2017: Joan YEGUAS i GASSÓ "Testament de Ferran de Cardona-Anglesola (1543)". *Quaderns de El Pregoner d'Urgell*, núm. 30, Bellpuig, 2017, pàg. 75-98.